

VEEL JÄRVAMAA KOOLIVÕRGUST

Ajalehes «Järva Teataja» nr. 53 ja 54 ilmus artikkel «Hariduse ja harituse algus on koolitee ehk lugu Järvamaa koolivõrgust». Tõenduseks avaldatule pean vajalikuks lisada mõned andmed ja probleemid, mis võivad osutada kasulikuks koolivõrgu korrastamisel.

Järva maakond on Eesti maakondade hulgas suuruselt üheksandal kohal. Järvamaal asub 5,3% vabariigi üldharidussüsteemi koolidest ja 2,96% üldhariduskoolide õpilaste üldarvust. Kuna õpilasi on suhteliselt vähe võrreldes koolide arvuga, siis ei ole ka klassikomplektide keskmine täituvus teiste maakondadega võrreldes eriti kõrge: maakoolides 16 ja linnakoolides 25 õpilast. On tõsi, et mida vähem on õpilasi klassis, seda parem on õpetajal arendada iga õpilase õpioskusi ja võimeid, õppida tundma nende huvisid ja kalduvusi, tervislikku seisundit jne.

Samas on ka oht, et õpilaste arvu vähenemise tõttu kasvab liitklasside arv. Algastmes ei tohi liitklassis olla rohkem kui 20, keskastmes 15 õpilast. Õpilaste vähesuse tõttu on Karinu koolis kuus, Päinurme koolis kolm, Villevere algkoolis kaks klassi-komplekti (liitklassi) jne. Mida tähendab sellistes tingimustes õpetamine, seda teab iga peda-

goog, kes on sellega kokku puutunud.

Kui võrrelda 1970/71. õppeaastat käesolevaga, siis on kahekümne aasta jooksul õpilaste arvu vähenemist märgata mainitud koolidele lisaks veel Lehtses, Amblas, Võdjal, Järva-Jaanis. Tinglikult võib siia lisada veel Koeru (tollal õppis Koeru 8klassilises koolis 348, praegu kesk-koolis 353 õpilast). Sündidest lähtudes võib prognoosida, et õpilaste arv nimetatud kohtades lähiaastatel suurenema ei hakka.

Samal ajal on kahekümne aasta jooksul õpilaste arv pidevalt suurenenud lisaks Paide ja Türi linnadele veel Aravetel, Albus, Jänedal, Retlas ja Kabalas. Arvestades sündimust, suureneb nendes kohtades õpilaste arv ka tulevikus.

Meie maakonnas on mitu alevikku ja küla, kus elanike arv on suur ja koolilapsi palju, kuid kooli ei ole (Särevere, Lehtse, Ahula, Taikse, Kaalepi, Viisu, Kolu jne.). Praegu sõidavad peaaegu kõik õpilased kooli ja kodu vahet. Aga mis saab tulevikus, kui transport kallineb veelgi? Kohalikel nõukogudel (valdadel) tuleb ilmselt vaagida, mis on ökonoomsem, kas avada kool alevikus (külas) või vedada õpilasi aastaid.

(Järg 2. lk.)

VEEL JÄRVAMAA KOOLIVÕRGUST

(Algus 1. lk.)

Kuidas avada või reorganiseerida kooli, kui selleks on vajadus ja võimalus?

Vastavalt praegu kehtivale seadusele sõltub see omandivormist ja tasandist. Õppe- ja kasvatusasutused võivad oma omandivormilt olla riigi-, munitsipaal- või eraõppeasutused.

Riigiõppeasutusteks on ülikoolid, kutsekõrgkoolid, kolledžid, üldhariduskoolid teatavat liiki haigetele ja kehaliste puuetega lastele, erikoolid käitumishälvetega õpilastele, spordigümnaasium, huviharidust koordineerivad koolid(-majad). Riigiõppeasutusi asutab EV Valitsus, neid finantseeritakse riigieelarvest ja nad alluvad otse EV Haridusministeeriumile.

Teise tasandi moodustavad **vabariikliku alluvusega** linna ja maakonna omavalitsuse õppe- ja kasvatusasutused: **kutseõppeasutused, keskkoolid**, mis teenindavad mitut haldusüksust, güm-

naasiumid, õhtukeskkoolid, haigete ja vaimsete puuetega laste internaatkoolid ja koolid, lastekodud, huvikoolid.

Kolmandaks on **esmatasandi omavalitsuse õppe- ja kasvatusasutused, algkoolid, põhikoolid, keskkoolid**, mis teenindavad vastavat haldusüksust.

Omavalitsuste õppe- ja kasvatusasutusi (teine ja kolmas tasand) **asutab** (reorganiseerib, likvideerib) **kohaliku haridusorganite ettepanekul** **maavalitsuse** pärast selle eelnevat kooskõlastamist EV Haridusministeeriumiga.

Hariduskoondis (osakond) on kohustatud igat tüüpi õppeasutuse asutamise ja reorganiseerimise kooskõlastama Haridusministeeriumiga vähemalt kolm kuud enne asutamist või muudatuste tegemist. Igal aastal enne 15. maid peavad hariduskoondisel olema käes juba linnade, alevite külade vastavad ettepanekud. Haridusministeerium annab kooskõlastuse, kui on olemas vastav

materiaalbaas, kvalifitseeritud kaader, piisavalt õpilasi nii asutamisel kui ka tulevikus jm.

Õppeasutuse likvideerimisel tuleb vähemalt neli kuud enne kooli sulgemist kõik küsimused kooskõlastada Haridusministeeriumiga. Sulgeda võib ainult pärast õppeaasta lõpetamist.

Kehtestatud korda eirata ei saa, sest siis ähvardab meid oht jääda õpikutest, õppevahenditest jm. ilma.

Omavalitsuse õppeasutusi finantseeritakse sõltuvalt tema eesmärkidest maakonna või esmatasandi omavalitsuste (linn, alev, vald) eelarvetest. Näiteks Pärnu Internaatkooli finantseerib maakond, Pärnu 6klassilist Kooli vald (Koigi Küla Täitevkomitee).

Loodan, et tihedas koostöös linnade ja valdadega (külanõukogudega) suudame korrastada oma koolivõrgu ning luua igale lapsele kodukoha läheduses õppimisvõimalused.

VELJO EENSOO,
hariduskoondise
inspektor-nõunik